

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Videkre küldve:	
Helyben:			
Egy évre 10	kor. — fill.	Egy évre 16	kor. — fill.
Négy évre 35		Fél évre 8	
Negyed évre 2	50	Negyed évre 5	
27 óra 1		Egy óra 1	70
	Egyesszám ára 4 fillér.		

Főszerkesztő: **BENEDEK IÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **HJ. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:
 Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden sor 4 fillér.

Recrudescunt vulnera.

Közgazdasági kiegyezés. Katonai törvények. Sok egyszerre a jóból.

Hasztalan volt ez ország tönk szélén álló fiainak jalkiáltása. Hasztalan a törvényhatóságok, testületek, ipar és kereskedelmi kamarák erélyes hangja az önálló vámterület mellett. Hiú reményt nyújtottak a honatyák programbeszédeinek kecsegtető szavai. A hosszú kínos vajudás után a hegy megszülte újra az egeret. A kormányelnök, kinek keze — Beöthy Ákos szerint — az előbbi kormányok minden tényében benne volt, tehát csak új egyéni uralmat hozott be, újból császári majorsággá degradálta Magyarországot. Ismét ott hagyta a kártékony hernyót közgazdasági viszonyainkban. És tette azt ő a tősgyökeres magyar ember, aki mint ilyen, a haza hű fiának, existenciája és jóléte előmozdítójának kívánja magát tekinteni. Ő róla is elmondhatjuk a költővel: „Nem, nem az ellenség, önmaga vágta sebet.” És jól mondta Beöthy Ákos 1901. nov. 18-án tartott beszédében szinte a költővel: „Multadban nincs öröm, jövődben nincs remény!”

Korán ébredtünk újra a szomorú valóra! Szegény Magyarország kormányelnöke volt az, aki a Budapesti Hírlap 1899 évi 346-ik számában közölt be-

szédében a quota emelés indoklásául statisztikai adatokra hivatkozik s azt mondja: 1868-ik évben a magyar állami bevétel 163 millió, az 1897. évi pedig 506 millió volt, amely emelkedés 209%-nak felel meg. Az osztrák bevétel pedig 1868. évben 272 millió, 1897 ben 666 millió, amely emelkedés csupán 145 %-nak felel meg. — Azt mondja, hogy ugyanazon években Magyarországon a fogyasztási adóknál az emelkedés 182%, Ausztriában pedig csupán 57% emelkedés volt. Annál fogva a quota emelése igazságos.

Ebből a kormányelnök által megállapított igazságból kifolyólag a hamis nyelvek szerint Bécsben pénzügyminiszterünket arany embernek nevezik, mi pedig méltán nevezhetnők szabadalmazott fosztogatónak, szabadalmazott utonálló bakonybelinek, aki hogy egyebet ne említsünk, 216 kor, állambevételt tud ott kiszorítani, ahol a szegény embernek 2 ezer korona körüli befektetés után alig 90 kor. bevétele maradt. Hogy ezen állításunkat megértse más ember is, miután a kormányelnök és a bécsi aranyember nagyon jól értik, egy holdnyi telepített szőlőt veszünk felvilágosító például, mely a múlt évben 20 hektoliter savanyu s éppen azért hektoliterenként csak 14 koronát érő bort termelt. A szegény magyar ember, mert hát —

adót fizetni kell borát 14 koronával korcsmárosnak adta el. 18 hectol. bor után fogyasztási adóképpen 216 kor. s ha ehhez még az atyáskodó bölcs kormány által engedélyezett városi fogyasztási adópótlékot is vesszük, könnyen ki tudjuk kerekíteni, hogy a magyar kormány a magyar ember vagyonszámból 150% hasznot képes kiszorítani, hogy aranynak nevezék Bécsben, hogy emelhessék a quotát.

Mikor oly gyakran süritett Bécsben, midőn olvastuk a hírlapokban, hogy jelentéseit nem hónapról-hónapra, nem hétről-hétre, hanem utóbbi időben már napról-napra terjesztette elő a koronának, azt hittük, hogy mind ezen fáradozása érdekeink megóvása céljából történik s hogy apellálva a bőrig kiszipolyozott nemzet meztelen nyomorára, a közvéleményre, a szabadulás forró vágyára, ha már a gazdasági közösségnek annyira hive, miután neki a haza iránt is kötelességei volnának, csak a teljes paritás megtartása mellett fog a közös vámterület fenntartásába belemenni.

Csalódtunk.

Előbb csak annyit jelentett: „Nem győztünk; de le sem győztünk.” Ez annyit jelent: Marad úgy, mint régen volt.

Nem alkotmányos kormányfő egyezkedett alkotmányos kormányfővel a

Márczius, a Szabadság hava.*

(Egyszerre jelennek meg, egyik oldalon egy öreg honvéd, a másikon egy ifju honleány.)

Öreg honvéd.

Tudjátok ki vagyok? Én vagyok a múlt.
 Ki véres mezőkön egy szép dalt tanult.
 Az a dal régi dal, de örökre szent,
 Az a dal nem fogy el, mint a regiment.

Honleány.

Tudjátok ki vagyok? A jövő vagyok.
 Lelkemben zsonganak régi szent dalok.
 Beléje ültette édes jó anyám,
 Mikor, mint a harmat, hullt könnyje reám.

Öreg honvéd.

Márcziusban én is újra éledek,
 Szívem versenyt dobban ifjak véletek.
 Állj meg te vén idő, állj meg, úgy ne fuss,
 Hajh, oh miért is rövid az a márczius!

Honleány.

Oh múlt, arczod s szavad mondd, mért oly borús?

A te fakó zászlód mindig koszorus.

* Részlet Szávay Gy.-nak a jót. négyf. által szombaton rendezett műk. előadására írott művéből.

S magvát a virágnak szívem örzi benn: Márcziusnak élte tud meg, végtelen.

Julius, vagyis aratás hava.

Arszlán.

Hova sétálgatsz arató leányka,
 Gyönyörűséges kis Buzavirág?

Leány.

Mi haszna lenne, ha megmondanám is,
 Magának, drágalátos szép diák?

Arszlán.

Arass le engem, arató leányka,
 Hadd lennék kéve a kezed között.

Leány.

Buzakalászból kötöm én a kévét,
 Biz én szalmából sose kötözök.

Arszlán.

Nem hallod a rigót amott füttyölni?
 A tarka czinkét és a fülmilét?

Mind azt kiáltja a szerelmesének,
 Mit én susogok félenken feléd.

Leány.

Diák uram, nekem cizinege nem kell!
 Cizfra rigó hát te is csak maradj!

Az én madaram a korán kelő pacsirta
 S a szépen szóló házi pitypalaty.

Arszlán.

Szebben dalolnék, a madárnál néked
 S nyomodba járnék mint a vándor.

Leány.

Ha mindenáron dalolni akarna,
 Hát legyen akkor kántor.

Arszlán.

Neved aranyba lenne befoglalva,
 S örökre élne, hir szárnyán lakó.

Leány.

Az ur talán kőkereszt faragó?

Arszlán.

Nem értesz engem kis Buzavirágom,

Leány.

Az meglehet, drágalátos diákom.

Arszlán.

Ha szívem látnád háborogni itt benn, —

Leány.

Attól az egytől tán megment az Isten.

Arszlán.

méltányosság a jog és igazság alapján, hanem a monarchia egyik tartományának főnöke ment a császárhoz, akitől megkapta a sic volo, sic jubeo s megletett kötve a kiegyezés azért, hogy ő tartomány főnök maradjon.

Sőt rosszabbul van, mint régen volt; amire nem kell egyéb bizonyíték a beterjesztett kiegyezési javaslatnál, melyel ezuttal foglalkozni azonban nem kívánunk azért, mert még most a bizottságnál van.

Most a helyzet némi megvilágosítására csak annyit kívánunk még megjegyezni, hogy az 1886. évi statisztikai kimutatás szerint az osztrákoknak hat-szor annyi vámbevétel volt, mint a vele közös gazdasági viszonyban lévő szegény Magyarországnak. Az 1900. évi országos statisztikai évkönyvben már nem találtuk az összehasonlítást. Hogy miért nincsen az benne most is? sejtjük; azt azonban határozottan tudjuk, azótául az aránytalanság óriásivá nőt.

Miniszter urak ezt az aránytalanságot kellett volna irányadóul venni, ugy a quóta megállapításánál, mint közgazdasági kiegyezésnél!

Ugy vesszük észre, hogy a kormányforma ma is az, amely az abszolút rendszernél volt. Dönt az, amit Bécsben akarnak. A kormányzatnak csak a háttére lett sötétebb, mert költségesebb mondhatni pazar, az ország kiszípolozásából él nagyozol és pöfeszkezik, azonfelül sokkal hamarabb vezet az osztrákok rég ösmert céljához.

Ily gyalázatos vereség után még a katonai javaslatokkal is előállani valóban szemérmertlenség.

Hát eiválunk, de mondja, bajos angyal,
Mihor találkozunk megint mi ketten?

Leány.

Hát tudja mit? holnapután kis kedden,
Vagy meg jobb lesz tán, mint hogy ez a hó
Immár lejárt és meg nem hosszabbítható,
Hát legyen itt a mostani helyén-
Majd april elsején.

Október.

(Egy szép asszony, gyümölcs és — virágos
diszben.)

Virágos Május tavasz-álma
Bennem valóra született.
Jelképezem az istenáldást
A bő termést, a szüretet,

Én vagyok a gazda szerelme,
A tél, jóléte, melege,
Szerelmesszivek emléktárából
A megelevenült rege.

Tőlem kap enyhülést az inség,
Ha kérő keze nyitva áll, —
Aranyot a karácsonyfa,
És mulatópénzt Carnevál.

Az én hatalmam nem a szépség,
Nem a sóvárgó méla dal,
Október maga a kivivott,
A piros arczu-diadal!

Igen tisztelt Honatyák! Emlékezzetek meg, mit ígértetek választóitoknak.

Ti ösmeritek a helyzetet s tudjátok, hogy az országgyűlés többsége réges-régen el van kábitva, meg van tévesztve a kormányhatalomnak a nép véres veritékéből merített fény és képességétől várható önző kilátások által, hogy a többség — kevés kivétellel — feladva önállóságát józan gondolkodását: meggyőződése ellen is fujja a kormány által szájába adott nótát, Éppen azért a közgazdasági közösség, a katonai törvényjavaslatokkal s a kormány uszályhordozó többségével szemben lépjetez fel azon egyedüli esz-közzel, mely, mint kisebbségnek rendelkezésekre áll, mert nektek nemcsak szavatartó becsületes embereknek, hanem a szeretett haza hü fiainak is kell maradnotok.

Kaczor.

A landes és consistorium a magyar nyelv.

A nagyszebeni ev. lut landesconsistorium az elmúlt év tavaszi hónapjaiban akként intézkedett, hogy a nagyszebeni lut. tanítóképző növendékei a rendes magyar órák mellett hetenként egy óran magyarul tarsalogjanak, hogy ekként a folyó beszédben gyakorolják magukat. A consistorium abból indult ki, hogy e haza tanítói ne csak értsek, hanem beszéljék is a magyar nyelvet.

Ez a heti egy óra még ha elég volt volna is, a kultuszminiszter ott jártéig nem ereztethette hatását. A mit ugyanis a növendékek a tavaszi hónapokban elsajátítottak, azt bőségesen volt alkalmuk a nyári szünidő alatt elfelejteniök; szeptembertől meg a miniszter ott jartáig, egy pár hónap alatt eredményt felmutatni nem lehetett. Vegyük ehhez még azt, hogy azoknak a növendékeknek a legnagyobb része addig nem, vagy alig beszélt magyar emberrel, elő magyar minisztert meg egy sem látott. Hiszen közöttünk is mikor fordul meg egy-egy miniszter? Leginkább akkor, ha igazságügyi palota átadása van. De igazságügyi palota nincs minden városban, különösen az erdélyi megyékben nincs és a hol van, ott se mennek el az átadási bankettre a növendékek, így tehát még ily városokban sem juthatnak ifjaink ahhoz; hogy tetőtől talpig lassanak egy minisztert. Hja! ma már nem a Mátyás király korában élünk! Akkor a királynak is volt ideje az országot bejárni, most a miniszternek sincs, daczára, hogy most valamicskével kényelmesebb és gyorsabb az utazás, mint akkor volt! A lámpaláz tehát megvolt a seminariumban, mikor ott járt a miniszter. A lámpaláz okozta állítólag, hogy egyik növendék a miniszter kérdésére azt felelte, hogy ő tizenégy éves, holott éppen tizenkilenc volt; de ez a felelete még a legjobbak közül való volt.

Nagyon természetes, hogy a miniszter az eredményre nem volt megalégenve, a mint azt azóta mindnyájan tudjuk. Nem szenved azonban előttünk kétséget, hogy lámpaláz nélkül sem lett volna a miniszter megalégedve. A miniszter azóta a consistoriummal tudatta, hogy a tapasztalt eredménnyel nincs megalégedve. A consistorium ennek folytán akként intézkedett, hogy a növendékeknek a magyar órákon és a

heti egy órai társalgáson kívül, minden héten két nap csak magyarul szabad egymással beszélniök.

A consistorium mindenesetre nehéz helyzetben volt, mert a növendékeknek két mértéknek kell megfelelniök: egyik a studiumokból előszabott mérték, a másik a magyar nyelvből előszabott mérték. Egyiket sem lehet elhanyagolni, könnyebben venni, mint a másikat.

A consistorium eljárását a magunk részéről teljesen helyeseljük. Hogy mi lesz az eredmény, azt majd a jövő mutatja meg. — Mindenesetre függ ez attól, hogy a növendékek mennyire tudtak ellenőrizni, hogy ne németül, hanem magyarul beszéljenek a mi már magában meglehetősen nehéz dolog. Az úgy lesz a valóságban, hogy nehezen menven a magyar nyelv, a növendékek lehetőleg azokra a napokra halasztják mondani valójukat, a melyeken németül beszélhetnek; a mit meg el nem kerülhetnek, azt mutogatással, jelbeszéddel végzik el. —

Nekünk, kik tőzsgyökeres magyarok vagyok, nem csak rokonszenvvel kell kísérenk nemzetiségeink ily nemű törekvését — a haza pusztá sympathiánál többet var tőlünk — hanem nekik ezen törekvéseikben tőlünk telhetőleg segédkezet kell nyujtanunk had érezzék segítő kezünket, midőn nyelvüket akarják elsajátítani és hadd lassák, hogy mást nem akarunk, minthogy magyarul megtanuljanak, de ezt aztán igazán akarjuk! Ha mi nem tesszük meg kötelességünket: Debreczen és vidéke és a nagy magyar alföld tiszta magyar ajku lakossága akkor masoktól mit várhat a haza?

Ez a segítő kez nyujtás abban áll, hogy a cserét, melyet már többször emlitettünk, a legnagyobb mértékben fel kell karolnunk;

A ki mást viszonyainál fogva nem tehet, legalább a nyári szünidőre küldje gyermekét cserébe. — A kiknek a háztól ki kellene adni gyermekeiket, a kik nem valamely iskola székhelyén laknak, azok vigyék gyermekeiket egy-két évré a szokhoz iskolába. A kik ezek egyikét sem akarják meg tenni, tegyék azt, hogy kérjenek gyermekeik mellé a nyári szünidőre egy egy száz gyermeket, hogy gyermekeik tanuljanak attól németül, majd fog az itt magyarul tanulni.

De nem csak zeank háru a feladat kálvinistákra, magyar vallásuakra, szemben a testvér ágostai vallásuakkal, hanem a mi évszázadokat átélő ősi Collegiumunkra, illetve ennek vezetőire is!

Iskolánk a hitszilárdságban a hazaszeretben mindig előljárt. Fiait nem úgy nevelte, hogy hitökhez, vagy hazájukhoz az élet bármily mostoha viszonyai között hűtlenség legyenek. — Főiskolánk tanári karának tehát élén ami ősz püspökünkkel, ki haza szeretetben erős, hitszilárdságban kemény, segédkezet kell nyujtani a testvér száz egyház consistoriumának célja keresztül vitelében azért is, hogy ez által a két egyház között érintkezés jöjjön létre. A barátságos érintkezésnek mindig meg van a jótékony hatása. Ezt kicsinyelnünk soha sem szabad. A barátságos érintkezés olyan a szívekre, mint a majusi eső földünkre, a nem érintkezés, vagy nem barátságos érintkezés ellenben olyan, mint az áprilisi száraz szél a talajra. A consistorium saját kezdeményezéséből hozzánk, főiskolánkhoz, vagy püspökünkhöz nem fordul. Mi vagyunk az erősebbek, mi vagyunk többségben: magyar ajkuak, nekünk, illetve iskolánkhoz, püspökünknek kell tehát a consistoriumhoz közelednünk, béke jobbot nyujtanunk.

Meg vagyunk győződve, hogy ha az első lépés részünkről megtörténik, a consis-

torium nem fog elzárkózni a további lépéstől, hanem a csere üdvös voltára a szülők és tanárok figyelmét fel fogja hívni. Ha meg teszi: ennek jó következményei nem maradnak el. Ha meg nem tenné, — mit fel sem lehet tenni — akkor nincs semmi kétség benne, hogy a consistorium mostani intézkedésével csak a miniszter rendeletét akarta teljesíteni, egyebet nem akart, egyéb czél előtt nem lebegett!

Mi ez által nem csak hazafiúi, de vallási, felebaráti kötelességünknek tettünk eleget, midőn közeledtünk azon polgártársainkhoz, kiknek vallása a miénkkel oly igen közel rokon! Mindezeket felül eleget teszünk ösi főiskolánk és gyermekeink iránti kötelességünknek, a nélkül hogy anyagi aldozatunkba kerülne, mert, ha jobban tudják a német nyelvet, akkor több idő jut a többi tantárgyakra.

Miért ne tennők tehát meg?

Debreczen város jelentékenyebb lakott helyei.

(Történelmi adatok.)

Összegejtötte: **Zoltai Lajos.**

XIV.

Zelemérnek most igen kicsiny része tartozik Debreczenhez, helyesebben Gyulai (Steinfeld) Macshoz. A török hódoltság előtt Zelemér is falu volt. Ilyenül említ az 1332—37 évi papai tized jegyzél. Legrégibb ismert birtokosai a Zelemérik, akik a földnek nevet is adtak és a kik a XV. században Csongrád varmegye területén is tizenegy falunak valának urai. 1332-ből maradt fenn az egri káptalannak egy bizonyító levele a királyhoz, a melyben jelenti, hogy Zeleméri Mihály, a Csete fia Sandorral és fiaival folytatott perben Salamon es Zelemér nevű szabolcsmegyei birtokok határainak helyes kijelölésére az esküt letette. Körülötte e korban: „Fizeus, Maladen, Etheiaka és Ziltelek“ nevű puszták terültek el. 1413-ban „Zieghaz, Cheketheleke, Fyzes, Maladon, Echelaka és Thege“ nevű birtokok említetnek a Zelemérik jószágai között. Mindezeknek ma már nyomukat sem leljük.

1460-beli okirat ama kor nyers és erőszakos szokasaira élénk világosságot vető följegyzést örökített meg a Zeleméri család köréből. Történt ugyanis, hogy Zeleméri Derzs Balázs és Péter a mondott év tavaszán fölfegyvereztek jobbágyaikat s még a köztük lakó Imre deákot is. Így hatalmasan reatörték Zeleméri Balázs váradi kanonok és testvére László zeleméri udvarházára. Két nap és két éjjel ostromoltak azt. Legalább is 2000 frt. kárt tevén ezáltal az atyafiának. Ezenkívül jobbágyaik közül többeket megsebesítének és megölének.

1513-ban Zeleméren Zeleméri Mihály részirtokot adományoz a bihari hágó fölé épült Palós klastromnak. Ugyanez idő tájt, 1516—1522-ben Maghi Pál alországbíró neje Zeleméri Derzs Margit után fiai Sebestyén váradi olvasó kanonok, Demeter és Gergely Zeleméren részeket örökölték. Így kerültek Zelemérra a Maghiak, s ezek által Székely Antal ivadékai, akinek felesége Maghi Zsófia volt. Székely Antal és neje 1559-ben, I. Ferdinánd királytól új adományt kaptak a mácsi, hegyesi, zeleméri birtok részekre. A következő évszáz elején Lorántfi Mihály s utána leánya Zsnzsanna, I. Rákóczy György áldott emlékü felesége is részirtokosok Zeleméren. A Rákóczi család meg is tartja eme jószágot a szatmári

békekötést követő proscriptioig. A zeleméri Rákóczi rész ekkor a kincstárra szállott.

Debreczen városa hosszú ideig tartotta zalogban. Az 1680-as évekbeli számadó könyveink a debreczeni puszták közé sorozták. Azonban 1719 után III. Károly király a varostól elvette Rákóczi-Zelemért s a debreczeni piaristáknak adományozta. Bizonyos részek — úgy látszik — ezután is még Debreczen kezében maradtak. Legalább 1743-ban a város és a kegyes atyák között a zeleméri földek miatt tamadt viszály, melyről egyik jegyzőkönyvünk röviden emlékezik — ezt közzeteszteni engedi.

II. József császár Zelemért, melyet addig a piaristák használtak, De Pauli Leopold nyugalmazott ezredesnek adományozta, a salétrom termelés fokozása körül szerzett érdemei jutalmául. Innen a mais gyakran hallható Depauli Zelemér elnevezés, a jobb, magyarosabb, történelmünk legfényesebb alakjaira emlékeztető Rákóczi Zelemér helyett.

Zelemér a már említett csekélyke részen kívül most Böszörmény városáé. Csucsives templomának és tornyának romjai ma is daczolnak az idő emészto erejével.

Szóljunk még egyszer Szent-Györgyről, melyet a XV. században Kis Macsnak is neveztek. 1600. után egészben vagy részben a bedegi Nyári familiára szállott. Mert már 1647-ben a szentgyörgyi részt Debreczen városa bedegi Nyári Zsigmondtól és nejétől briberi Melith Anna Mariától veszi zalogba. Száz éven keresztül nem is eresztette ki a város. 1717-ben egyrészt a Józsa család, 1723-ban pedig a másik, nagyobb részét 3000 ftért Böszörmény városa veti zalogba ugyancsak Debreczennek. 1742-ben Böszörmény 4000 frt auctiót kér érte 20 évre. 1744-ben özv. Józsa Istvánné, Bozóki Klara még egy évig bérbe adja Debreczennek az eddig zalog jogon birt részeit. Az 1770 dik évi városi protocolum szűkszávu feljegyzése szerint Szent Györgyöt ebben az évben váltották ki Debreczen városától. Hogy kik? nincs megnevezve.

A Józsa család portióján települtek Alsó- és Felső Józsa nevű, ma már önálló községi szervezettel bíró, de annak előtte közigazgatásilag Debreczenhez tartozott szőlőskertek.

Szent-György az 1572. évi török adóösszeírás szerint még falu volt, templom nélkül 8 házzal. Nehány év óta egy debreczeni családé. Vasuti állomással.

((Folyt. köv.))

Az a por.

„A csatából jövök, még, ime rajtam van A küzdőtér pora.“
Igy szóla Széll Kálmán, kinek ékes szava Oly nagyon szapora.

Hoi van a por? Hátán. Kezével nem éri: Le azért nem verte,
A béksi czirkuszban Körber ur Széll urat
A földre teperte.

Sebestyén diák.

NAPI HIREK.

Az oratóriumi emléktábla ügye.

Az ifjusági élet hullámaiban felmerült tervek között kétségkívül nemes és megvalósításra érdemes terv az oratóriumi emléktábla terve, mely egy idő óta foglalkoztatja az ifjuság vezető

elemeit és különösen a Magyar Irodalmi Társulatot. A hatalmas oratórium termében fogja hirdetni ez az emléktábla Debreczennek és a kollégiumnak azt a dicsőségét, hogy a szabadságharcz folyama alatt itt ülésezett a magyar képviselőház, hogy itt mentek végben ezen országgyűlésnek nagyszerű jelenetei. Az emléktábla felállítására felsőbb helyről is megkapta már a jóvahagyást av ifjuság, most már a tábla terve is elkészült, s minthogy márczius 15-én le is akarják leplezni, most fokozott buzgalommal dolgozik a Magyar Irodalmi Társulat vezetősége a kivitel érdekében, mely munkásságukban a felsőbbség támogatását is várják, és azok erős hazafiságot ismerve, bizonyára nem hiába. A terv megvalósítására különben gyűjtést is fognak indítani.

A polgármester és a Csokonai kör.

Kovács József polgármester a következő levéllel köszönte meg a Csokonai-körnek hozzá intézett üdvözlő iratát.

A Csokonai kör. nagys. Elnökségének Helyben.

Szives köszönettel fogadom a Csokonai-kör üdvözlőjét a város polgármesterévé történt megválasztásom alkalmából. Ugy tudom, hogy a Kör élén erős, tekintélyes s olyan emberek állanak, a kik nemcsak hivatalva vannak, hanem tudják irányítani a város lakosait a szép, jó s nemes szeretete s így a művelt irodalom megkedvelése s pártolása iránt. Ha e tekintetben én — mint a körnek tagja is — a mostani állásomban valamiben segítségül lehetek, ez nekem örömmre fog szolgálni s kérem, hogy erre vonatkozó készségemet tudomásul venni méltóztassék. Ismételten köszönöm a szives üdvözlőjét. Debreczen, 1903. január 25.

Teljes tisztelettel

Kovács József
polgármester.

Történelmi hangverseny.

A debreczeni dalegylet nagyérdékü hangversenyére az első történelmi hangversenyre ismét felhívjuk a közönség érdeklődését. Paratlan élvezetnek ígérkezik ezen művészeste, melyet f. hó 5-én tartanak meg a Bika dísztermében, hisszük, hogy a közönség nem fogja elmulasztani ezt a ritka műelvezetet, mely esemény számba vehető és rendezésével dicsőségére válik a dalegyletnek.

A függetlenségi párt eljáróihoz.

A függetlenségi párt február havi báljára lelkesen folynak a készülődések. A meghívók szétosztását a napokban fogják foganatosítani; mívegből az elnökség tisztelettel kéri a eljáró urakat, hogy f. hó 4-én délután 4 órakor a függetlenségi körbe a meghívók átvételére, menjenek fel. Egyidejűleg arra is kéretnek az eljáró urak, hogy a tizednévsort a házszám-mal együtt vigyék fel azok, kik személyesen nem hordják szét a meghívókat, hogy így a postán küldhesse el az illetékeseknek az elnökség.

A házbéradó ügye.

A házbéradó behozatala ügyében megindított felülvizsgálat még most sem nyert befejezést. A múlt héten megtartott felülvizsgálat 460 lakrészrel gyarapodott a város javára. A vizsgálat eddigi eseménye már kizárja, hogy az általános házbéradót belehessen hozni Debreczenbe.

A légszeszgyár és a német levelek.

Igen gyakran több budapesti cég követi azt a szegényletes dolgot, hogy itt Magyarországon németül levelez. A debreczeni légszeszgyárhoz több ilyen budapesti cégtől érkezik levél. A légszeszgyár derék igazgatója Debreczeni Jenő azonban az ilyen leveleket felbontatlanul küldi vissza. Így tett legutóbb, a napokban is, mikor is a Linke géplakatos cégtől kapott német címzésű levelet. Felbontatlanul küldötte vissza, azzal a megjegyzéssel: Magyarországból csak magyar leveleket fogad el.

A légszeszgyár múlt évi üzleti eredménye.

A légszeszgyár, melyet a város két év előtt házi kezelésbe vett, évről-évre fejlődik a szakavatott vezetés mellett. A légszeszgyár igazgatósága most állítja össze a múlt év üzleti eredményét. A lezárás munkálatai még ugyan nem nyertek befejezést, de mint értesülünk, a múlt év eredményét felülmúlja az első év eredményét és az is örvendetes, hogy a gázfogyasztás is jóval nagyobbra emelkedett mint az első évben, ami különben bizonyosága annak hogy a közönség jobban-jobba felismeri a légszesz czélszerűségét és előnyeit és a jelenlegi olcsó árak mellett szívesebben használja a légszeszt, mint más vi lágitást.

Főiskolai pályázatok eredménye.

Tegnap délután hirdette ki dr. Kérészi Zoltán rektor a folyó iskolai évre hirdett pályázatok eredményét, a mely minden tekintetben kielégítőnek, sőt reményen feltekinet is mondható. Az alábbiakban közöljük a pályanyertes ifjak névsorát. 1. De vaticinus Zephánia c. exegetikai fejtegetés latin nyelven nyertesei: Kolozsvary Mihály 3. é. th. Csepke István 2. é. th. 2. A lelki pásztor feladata c. munkának nyertesei: Könyves János 2. é. th. Hajdu Peter 3. é. th. dicséretet nyert Joó András 3. é. th. 3. A jellemképzés célja és eszközei c. neveléstani munka nyertese: Kiss Károly 2. é. th. 4. Világ, állam és nemzeti szellem c. politikai tanulmány nyertesei Forberger Béla 3. é. th. és Csáthy Dezső 3. é. th. 5. A biblia hatása a XVI-ik irodalmára c. pályamunka nyertese: Radics István 2. é. th. 6. Vallásos ének, szerzője: Vályi Nagy Gusztáv 3. é. th. 7. A kartellek. Nemzetgazdaságtani tanulmány, szerzője: ifj. Rác Lajos. 8. Elégia. Két művet jutalmaztak. Az egyiknek szerzője Milotay István 3. é. th. a másiknak Nagy Zoltán 1. é. th.

A Csokonai-kör felolvasó ülése.

A Csokonai kör úgy tervezte, hogy folyó évi februári felolvasó ülésére Biró La-

jost fogja meghívni. Biró Lajos, a híres természetbúvár azonban beteg és így nem válthatja be a Csokonai-körnek tett ígérését. De a Csokonai-kör felolvasó ülése így sem marad el február hó 11-ik napjára, szerdára van kitűzve a mikor is Jánosi Zoltán, Rudnyánszky Gyula és dr. Kardos Samu fognak közreműködni.

A debreczeni ev. fillér egyesület tea estélye.

A debreczeni ev. fillér egyesület február 22-én tartja jó hírű s bizonyára nagysikerű tea-estélyét, melyre a rendezőség a következő meghívót bocsátotta ki: Meghívó a debreczeni ev. filléregylet által 1903. évi február 22-én, azaz vasárnap az „Arany Bika” szálloda dísztermében jótékony célra rendezendő zártkörű táncvizsgálommal egybekötött tea-estélyre. Belépti-díj személyenként 4 kor. Családjegy 3 személyre 10 korona. Családjegy 4 személyre 12 korona. Páholyjegy 4 korona. Páholyba lépőknek személy-jegyet is kell váltanidk. Ez összegbe az e célra felkért fiatal hölgyek által felszolgálható tea s hideg ételek ára is bele van számítva. Kezdeté este 8 órakor. Jegyek előre válthatók: Benyáts Emil, Békés Lajos, ifj. Gyürky Sándor, Szent-Királyi Tivadar, Zádor Lajos urak üzletében és az estély napján a pénztárnél. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak,

Színészházasság.

Klenovics György, a debreczeni szín társulat hősszerelmes színésze ma délután esküdt örök hűséget Tóth Ilonkának, ki Komjáthy kassai társulatának volt drámai szendéje és aki rövid ideig Debreczenben is játszott.

Meghívás

a debreczeni ev. ref. egyház árvaügyi bizottsága 1903 év febr. hó 4-én d. u. 5 órakor másodszori meghívásra az egyház tanácstermében tartandó ülésére. Targyak; folyó ügyek.

A hajduböszörményi elvtársak felirata a képviselőházban.

A katonai javaslatok ellen 36 felirat érkezett a t. Házhoz. E feliratok Benedek János indítványára kinyomattattak és a képviselők közt szétosztattak. A most folyó vita alkalmával szép kitüntetés érte a böszörményi elvtársaknak Dobó Sándor által fogalmazott s lapunk egyik decemberi számában közzétett feliratát, mert a 36 közül Zichy Jenő gróf azt választotta ki, mint a valódi hazafias néphangulat kifejezését és azt olvasta fel. A melyre vonatkozó képviselőházi napló részlet következőleg szól:

Zichy Jenő gróf: Miért nem olvasta el a kormány azt a 36 kérvényt, melyet a törvényhatóságok benyújtottak? Elhangzanak kérések, mint a vox clamantis a sivatagban, midőn így szólnak önköz: (olvassa) „T. képviselőház! Vegye figyelembe magasztos hivatását, vegye figyelembe azt, hogy a magyar nemzet képviselője. Már pedig, ha e javaslatokat megszavazza, méltatlan leendő címre, mert a nemzeti lét a nemzet legvitalisabb érdeke ellen cselekszik. Ne feledje el, hogy legfőbb, legnemesebb hivatása védeni a nemzet érdekeit, munkálni javát, biztosítani jövőjét. Hát ugyan mit ér a fényes, óriási számú hadsereg, ha annak fentartása koldussá tesz egy nemzetet? Fényes hadsereg nyomorgó nemzet, hogy illik ez össze? Gyönyörű két kép és e képet akarja a honvédelmi miniszter ur az említett javaslatok-

kal megvalósítani. Mit gondol a kormány, hogy e nép, e nemzet mindent, a mi a molochnak kell, mindent, a mit Bécs üres büszkesége diktál, tűrni fog? Vegye tudomásul a mélyen t. Ház, hogy a nemzet türelme fogytán, elkeseredése tetőlokan áll. (Élénk helyeslés és tetszés a bal és szélsőbaloldalon.) És nem kell érzelmét sértő javaslatokkal inzultálni, mert ha keserűségén uralkodni nem tud, beláthatatlan következményei lesznek megmozdulásának. (Hosszszantartó élénk helyeslés és tetszés a bal és szélsőbaloldalon. A ki e javaslatokat megszavazza, ellensége a magyar nemzetnek. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Sok csapás érte ezeréves történetében már a magyar nemzetet, kiheverte tatár, törökulást, de nem tudja kiheverni a saját fiait, saját kormánya által reá hozott óriási terhek súlyát, melyek a közösgyes állapotnak nemzeti tirtó következményei. (Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.)”

Ime így fogadta a t. ház a böszörményiek feliratát, ily sikert aratott Dobó Sándor a nemzeti közgondolkodást híven kifejező fogalmazása.

Orvosszer-e a hipnozis?

A porosz közoktatásügyi minisztérium tette aktuálissá e kérdést. Felszólította ugyanis a berlini orvoskamarát: nyilatkozzék, orvosszer-e a hipnozis vagy sem? A delegált bizottság, melynek tagjai Menehel tanár, Bock, Munter és Aschenborn egészségügyi tanácsos voltak, úgy nyilatkozott, hogy a hipnozis nem tekinthető orvosságnak. Alkalmazták ugyan, különösen idegbetegségek esetében, így például hisztérikus nőknél, akik valamely rögeszmének rabjai; az ily rögeszmék eltüntetésére alkalmas orvoslási mód a hipnozis. Alkalmas azokkal az elmebetegekkel szemben is, akik csökönyösen nem akarnak enni. De nem áll, hogy a hipnozissal betegségeket, mint például az epilepsziát gyógyítani lehetne. A berlini orvosi kamara végül kijelenti a következőket: Tény, hogy ideges tüneteket egy időre hipnotikus szuggesztió alkalmazásával el lehet tüntetni, de csak egy időre, mert ezek a tünetek újból visszatérnek, sőt az alapbántalom esetleg fokozódik. Mindenesetre veszedelmes a hipnozis oly esetben, ha laikusok alkalmazzák.

A debreczeni MÁV. altiszti kör táncvizsgálma.

A MÁV. altiszti kör febr. 14-iki táncvizsgálma a rendezőség a következő meghívót bocsátotta ki: Meghívó a debreczeni MÁV. altiszti kör saját könyvtára javára 1903. évi február hó 14-én szombaton az állomás éttermében Kiss Béla zenekara közreműködésével zártkörű táncvizgalmat rendez, melyre kívül czimzettet és b. családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Kezdeté este 8 órakor. Belépti díj: személy-jegy 2 korona, család-jegy (3 személyre) 4 korona. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak. Jegyek előre válthatók a kör helyiségében Pelófi-tér 13 és a mulatság estélyén a pénztárnél. A meghívó kívánatra előmutatandó.

Megfagyott pénzügyőr.

Stomfel Gyula pénzügyőri felvigyázó, mint Nagy Károlyból jelentik, a napokban gyalogszerrel indult utnak hivatalos ügyben Remetemező községbe. Azóta nyoma veszett. Tegnap azután két favágó megtalálta a szamosmenti erdőben, megfagyva. Uglátzik valahogyan eltévedt s bekerült az erdőbe, ahonnan nem talált ki s megfagyott.

Titkos utasítások a sorozásra.

A hadügyi kormány sejtí, hogy a katonai javaslatok sorsa megítéri a nemzet ellenállásán és mindenestre biztosítani akarja magát. Megirtuk, hogy a sorozást, a melyet a fővárosban márczius elején kellett volna megkezdeni, már elhalasztották, mert az már most most is bizonyos, hogy addigra is széles mederben megindult vita semmiképpen sem lesz befejezhető. A vidéki sorozó kerületek köztük Debreczen is pedig titkos utasítást kaptak. Az utasítások a bizottságok katonai elnökeinek szól és bizalmasan meghagyja nekik, hogy a legközelebbi sorozásnál minél több újonczot sorozzanak be, még azokat is, a kiket más alkalmakkor második korosztályra tartogatnak. A bizalmas utasítás célja nyilvánvaló. A hadügyi kormány tudja, hogy a sorozásokig éppen szó sem lehet a javaslatok törvényté válásáról és biztosítani akarja magát arra az esetre, ha a javaslatokból a sorozás után lesz törvény. Majd elválík, jól számít-e a hadügyminiszter!

Eltűnt sertésrakomány.

Szegedről jelentik a következő különös esetet: A szegedi vasútvonalon a minap eltűnt egy nagy rakomány sertés, amelyet Szerbiából indítottak Bacsba egy nagyobb sertéskereskedő címére. A kihizlalt szerbiai sertések azonban csak éppen hogy bejutottak Magyarországra és a harmadik-negyedik állomáson már nyoma veszett az összes hizóknak. A verseczi állomásfőnök taverati uton tett jelentést az esetről a szegedi üzletvezetőségnek, mely azután dr. Szeless József államvasuti fogalmazót és Boros vasuti ellenőrt küldte ki, hogy a vizsgálatot ejtsék meg, derítsék föl, hogy a sertések hova tűntek és a vizsgálat eredményéről tegyenek jelentést. Az üzletvezetőség két kiküldöttje Verseczre való megérkezésük után megindították a nyomozást. Szemügyre vették a vasuti kocsit, a melyből a sertések kivesztek. A kocsi egyik oldala ki volt törve, itt jutottak ki a sertések. Hosszas vizsgálat után végre megállapították, hogy maguk a sertések szöktek meg a vasutról és pedig oly módon, hogy miközben a vonat teljes erővel haladt, leugráltak a kocsiból. A sertések hollétét most nyomozzák. A bécsi sertéskereskedő kárát már meg is térítette a vasut.

Megakadályozott öngyilkosság.

Egy munkás ember öngyilkossági kísérletét akadályozták meg vasárnap este. A dohánygyár előtt elvonuló sziparra kétszer is ráfeküdt, de mindig észrevették és elvonszolták onnan. Később a rendőrséghez is betelefonáltak, hogy a halni vágyót pár napra vegye pártfogásába. — Erre azonban nem került a sor, mert az öngyilkosjelölt időközben kijózanodott mámorából és a rendőrök segítségével mellett hálálkodva botorkált haza lakására.

Házhangvesseny a Svetits-intézetben.

A Svetits-intézet bájos növendékei tegnap megismételték vasárnapi hangversenyüket. Ugyanaz a műsor, ugyanolyan előkelő és nagy közönséget gyönyörködtetett. A hal-

gatók nem győztek tapsolni, a szereplőket ujjazni. Tegnap is a gyermek muzsikusok fellépte kellett legnagyobb tetszést. Nagy tetszéssel találkozott Stojanovits Jenő „Nász a lepke király udvarában” című daljátéka. A mű invenczió és kidolgozás dolgában is messze felülszárnyalja a hasonló, újabb időben felkapott külföldi ifjusági daljátékokat. A betani és Husz Lajos kiváló zenei érzékét dicsérte.

A biharmegyei alispán jelöléséhez.

Helyreigazító sorokat közlünk a biharmegyei alispán választásra vonatkozólag közölt közelebbi hírünkkel összefüggésben. A Berettyóújfaluban tartott lelkes és népes megyebizottsági tag értekezleten ugyanis, hol a kiváló főigazgatási főtisztviselőt, Fráter Barnát oly lelkesen jelölték, Szabó József bárándi ev. ref. lelkész, pártunknak is kiváló tagja, nem a többjársbeli függetlenség párt, hanem egyedül a sárréti független elviársaink nevében jelentette be a Fráter Barna pártjához való csatlakozását. Szívesen közöljük ezt a helyreigazítást, megjegyezvén, hogy újabb értesülésünk szerint a Fráter Barna pártja a klikk erőlködése daczára a megye minden részében győzelmesen növekedik.

Nyilvános elszámolás.

A „Polgári kör” által folyó 1903 január 25-en az „Arany Bika” díszteremében tartott táncvizsgálat alkalmával bejött belépti jegyekből 728 korona, felülfizetésekéből 222 korona 40 fillér, összesen 950 k. 40 fil. A kiadás volt 491 korona 42 kor. Tiszta maradvány 458 kor. 98 fil. Felülfizettek: Komlóssy Arthur a kör elnöke, Oláh Károly rendező bizottsági elnök, Pásztor Gyula és Komlóssy Lajos 10—10 koronát, Kovács József, Horváth János építész és Nagy Balint 8—8 koronát, Biczó Gyula és Harsányi János 6—6 koronát, Csóka Sámuel, dr. Dóczy Emil és Szabó Kálmán tanácsnok 5—5 koronát, Deak István, Szatmári Mihály, Bányai Péter, Öry Mihály, legifjabb Bányai István, Uszó István, Szentesi Jánosné, Balogh István, Nagy Sándor ügyvéd, Beszler és David cég, Komlóssy Mihály, Czeglédi Gyula alelnök, Vecsey Imre főjegyző, Roncsik Lajos főszámvevő, Harangi Sándor és Móricz Ferenc 4—4 koronát; Szabó Kálmán gyógyszerész 3 koronát; Buday Gyula a kör ügyvédje, Haranghy György, Vasári András, Kertész István, Trázy Géza, ifj. Csathy Ferenc, Csáky János, Vértési István, Jóna János, Borsi Lajos, Király Gyula, Antal Vincze, Csáky Béla, Flaschner, N. N., Nagy József, Nagy Lajos, Bodonyi Lajoskó, Bathori Sándor, Balogh Mihályné, ifj. Bihari István, Hornyak Andrásné, Balla Lajos, Szűcs Mihály, Ungvári Daniel és Dávid Mihály 2—2 koronát; Tordai Gábor, Erdei János, Pető Ferenc, Szöllőssy Dániel, Polgári Márton, Dávid Sándor, K. L., Bartha Mihály, Böszörményi Pál, Nagy Lajosné 1—1 koronát és N. N. 40 fillért. Összesen 222 korona és 40 fillért, mely szíves adományaikért fogadják a kör hálás köszönetét. A Polgári kör bál rendező bizottsága.

Elhunyt képviselő.

Fassie Todor, a magyar-csékei kerület országgyűlési képviselője tegnap reggel hat órákor hirtelen meghalt. Fassie a tél elején betegeskedett ugyan, de a legújabb időkben soha sem panaszkodott rosszullétről. Egy-két nappal ezelőtt ujult fel a légurutja, a minek azonban veszedelmesebb jelentőséget nem igen tulajdonított. Szombaton még ott volt a képviselőházban is. Másnap reggel

azonban a hurutja oly erősen támadta meg, hogy az abból eredő belső vérzés megölte. Elhunytát családján kívül nagyszámú rokonság gyászolja. Fassie a képviselőháznak szimpatikus tagja volt, a ki teljesen távol állott a román tulzók hazafiatlan agitációtól. Halála hírére a képviselőházra és a szabadelvű klub épületére kitűzték a gyászlobogót. Temetése holnap, délután fél 4 órákor lesz a kerepesi-uti gyászaházból.

Elveszett

vasárnap este az Arany-János utca 29. számú háztól — a Debreczen című sör-csarnokig vezető uton egy darab ovalis női arany brostü két opál kövel elveszett. A becsületes megtaláló illő jutalomhan részesül az Arany-János utca 29. szám alatt.

Debreczeni ingatlanok forgalma.

Özv. Nagy Ferencné Józsa Eszter veszi a debreczeni 5703. szíjtkvben foglalt 446 és fél négyszögöl tőczóskerti szőlőt Molnar Mihály és neje Kiss Mariától 1400 koronaért. — Seres András és neje Zöld Julianna veszik a debreczeni 1777. szíjtkvben foglalt Honvéd-utca 42. ss. házat László Józseftől 5600 kor. — Csige Istvan és neje Nadasi Zsuzsanna veszik a debreczeni 1506. szíjtkvben foglalt 6071. hrsz. 3 hold 150 négyszögöl ondódi földet özv. Busi Mihályné Fejer Sára és tarsaitól 2350 kor. — Bilkei Dezső veszi a debreczeni 4568. szíjtkvben foglalt Teleki-utca 94. számú házat Bilkei Kövesdi Jánostól ajándék címén. — Molnar Mihály és neje Kiss Maria veszik a debreczeni 2483 szíjtkvben foglalt 5 hold 850 négyszögöl ondódi földet Konrad Gyulától 4000 koronaért. — Ifjabb Péntek Sandor és neje Somogyi Ágnes veszik a debreczeni 1849. szíjtkvben foglalt Honvéd-utca 43 sz. házat özv. Szabó Józsefné Papp Sarától 2400 koronaért. — K. Szabó Lajos és neje Nyakas Zsuzsanna veszik a pusztai Halápi 173. szíjtkvben foglalt kaszálót Kovács Istvántól 6200 koronaért. — Turóczi József és neje Éva Maria veszik a debreczeni 7716. szíjtkvben foglalt 275 és fél négyszögöl Varga kerti szőlőt Kemecei Ferencné Bak Esztertől 4100 koronaért. — Nagy Imre és neje Nyiri Róza veszik a debreczeni 4951. szíjtkvben foglalt 203½ □-öl Csapókerti szőlőt Szabó Jenos és neje Bíró Klárától 1300 kor. — Ifj. Harsanyi Gábor és neje Kiss Róza veszik a debreczeni 3191. szíjtkvben foglalt Kut-utca 134 számú házat és 1 hold 650 négyszögöl ondódi földet Kurucz Lajos és neje Sipos Juliánától 8400 kor-ért.

Serravallo-féle vasas China bor

Serravallo gyógyszerárából Triesztben. China és Vas tulzas nélkül mondható a gyógytudomány, két legerősebb, ugyszólván egyedüli fegyvere étvágytalanság, gyomorbetegségek, láz, vérszegénység és abból származó ideges rohamok ellen, melyek manapság oly gyakran és ártalmas hatással fordulnak elő, sápkor, szülés következményei, valamint a szervezet általános gyengesége ellen, különösen a nőknél és gyermekeknél.

A Serravallo-féle vasas China bor a nevezett két hathatós szert, a chinát és a vasat kellőleg adagolva a legjobb minőségű borban oldva tartalmazza és a gyógyuláshoz erejével, valamint kellemes ízével is hozzájárul.

Azon orvosok, kik a Serravallo-féle vasas China bort alaposan és jó eredménnyel teljesen kipróbálták, róla rendkívül hízog módon nyilatkoznak és úgy vélekednek, hogy belőle naponta az étkezés előtt 2—3, felnőtteknek pedig legfőljebb 4 Liqueur-pohárnyit kell venni. Kapható minden gyógyszerárban.

SZINHÁZ.

Műsor:

- Február 3. kedden: A velencei kalmár, színmű B.
 Febr. 4. szerdán: Kapitány kisasszony, daljáték C.
 Febr. 5. csütörtökön: Kapitány kisasszony, daljáték A.
 Febr. 6. pénteken: Loute, bohózat. Először. B.
 Febr. 7. szombaton: Loute, bohózat. C.
 Febr. 8. vasárnap d. u. A kis szökevény, daljáték, este Loute, bohózat.

Gróf Károlyi Györgyné.

Magyarország egyik nagyasszonya hunyta le örökre szemét, egyike azon lelkes magyar nőknek, kiknek ifjúsága a reformkor alatt telt el, kik Vörösmarty költészetén nőttek fel s mint az „Elhagyott anya” hü leányai, nem „égtek az idegenért,” kik a nagy önvédelmi harcban vagyonukat, ékszüreiket s a sebesültek ápolásában egészségüket is kockáztatták a hazáért, kik a gyászt a vértanukért csak akkor vetették le és öltöztek bíborpiros ruhába, midőn ellenségeiket erte a sors esapása. Kik mindent megbocsátottak, csak a legszörnyebb bünt, a hazaárulást nem, kiknek véglegellete is a jótékony szajtalán gyakorlásában telt el — gróf Károlyi Györgyné Zichy Karolina nincs többé.

E csodálatos asszony alakját egész mondanakör veszi körül. A két Zichy komtesse, Antónia és Karolina a harminczas években azon kevés magnánok közé tartozott, kik a magyar nemzet ügyét szóval és tettel leghathatosabban vitték előre. Amikor főúri nők szegénynek tarták a magyar nyelv tudását s a magyar színház látogatását, a két Zichy grófnő tüntetett hazafiságával. Minden hazafias mozgalomban, amennyiben uralni nem részt vehetett, lelkes szerepet játszottak; a szabadelvű követválasztásoknál sok hevesen dobogó szív felett pompázott a Zichy grófnők szép kezei által készített nemzeti színű kokárda, sok országgyűlési szónok nyert lelkesedést Karolyi György és Batthyány Lajos estélyein, melyeken csak a hazafiatlan magnánsság nem jelenhetett meg. Kossuth 1847-iki választásánál gróf Batthyány Lajos volt Kossuth főkörtése s vezette a szavazókat delczeg angol paripán a megyeháza elé, melynek erkélyéről ő hirdette ki a diadalt.

Gróf Batthyánnak, a nemzet nagy vértanújának gróf Zichy Antónia volt neje; gróf Károlyi Györgynek gróf Zichy Karolina, kivel 1836-ban kelt egybe. Batthyányt sógornőjéhez a legszivesebb rokoni szeretet fűzte s ez végzeteljes volt rája, mert midőn 1849 januárjában a Windischgrätzhez ment békeküldöttséggel visszatért, gróf Károlyi Györgynét látogatta meg budapesti palotájában s ott is fogták el az osztrák hatalom pribékjei.

Eötvös Károly gróf Károlyi Gábor följegyzései című művében az elfogatás körülményeit érdekesen beszéli el. Eszerint gróf Batthyánnak, ki Deákot hozta vissza kocsiján s az „Angol királynő” szállodába vitte, alig egy órai ideje volt arra, hogy sógornőjéhez egy csésze teára és vacsorára fölmenjen, mert Bicskéről összefázva érkezett január 8-án este a pesti oldalra. Még föl se melegedett, midőn egy dragonyos szakasz állott meg a palota előtt s a vezető főhadnagy belépett a terembe, hol a grófi család együtt volt vendégével.

— Windischgrätz herceg megbízásá-

ból gróf Batthyány Lajos urat kell letartóztatnom, melyik az uraságtok közül?

Batthyány előlépett:

— Én vagyok.

Ekkor gróf Károlyi Györgyné gyors elhatározással a tiszt elé lépett:

— Ez gróf Károlyi György palotája s Batthyány a mi vendégünk, hogy jönnek önök ide?

A tiszt meghajtotta magát:

— Bocsánat, grófnő, e kérdésre nem felelek. Felsőbb parancsra gróf Batthyány fogolynak kell nyilvánítanom s le kell tartóztatnom.

A gróf nem is vesztett sok szót, kezét csókolta sógornőjének s elment a vértanuság útjára. A grófnő azonban nem csüggedett, most már mindenképpen meg akarta menteni sógorát. Cselédruhában szökött be hozzá, hogy mentő terve elfogadására rábírja; a kocsit készen állott, a bevitt öltözet, álhaj, ruházat a szökést elősegítette volna, azonban Batthyány ügye igazságában bizva, visszautasította a szeretett mentőt. Majd később, midőn már a halálos ítélet bizonyos lón, ugyancsak gróf Károlyiné juttatott be hozzá egy kis tört, melylyel a nyakát annyira összemarczangolta, hogy akasztófára nem hurezolhatták, hanem agyonlőtték.

E közben Károlyiné nem nyugodott hanem az utolsó magyar seregnek tett szolgálásokat. Komárom várában volt még magyar őrség s ennek hőselkü parancsnokától lehetett várni a magyar ügyekre kedvező magatartást. A grófnő több ízben vitt be fontos híreket a várba a parancsnokhoz, sőt később, midőn Klapka György a genfi nemzeti igazgatóság tagja lett, összekötését megtartá ezentul is a külföldi magyarokkal s a genfi magyar nyomda jórészt az ő költségén állított föl, Horváth Mihály, Puky Miklós és mások műveinek kiadására. A grófnő maga is többször járt külföldön s ahol pénzzel vagy buzdítással tehetett valamit, szívesen tette meg. Bármily gyanus szemmel nézték is az osztrákok az ő mozgalmait, meg nem gátolhatták, mert családja révén rendkívül befolyásos volt az udvarnál is. Levén a Zichyek egy része akkor is grátissima persona.

Jórészt az ő hazafisága miatt sujtá Haynau, a bresciai hiéna gróf Károlyi Györgyöt, kinek palotájába szállott verengzése egész tartama alatt, 400,000 forint pénz-bírsággal. Amennyi bosszantást az osztrák tisztek elkövethettek a grófi párral szemben, mind megtették, a grófné csupán mély megvetésének minden jelét tanúsíthatta a hercegi fattyu Haynau és pribékjei iránt. Midőn végre Haynau kiköltözött a palotából, melynek egyetlenegy szobáját hagyta meg a grófi pár rendelkezésére, (a többi mind ő foglalta el), azt kérdezte a gróftól, mennyi lakbérrel tartozik azért a miért ott lakott? Gr. Károlyi jó humorral ezt felelte:

— A tábornoszernagy ur velem saját egyetlen szobámért 400,000 forint lakbért fizettetett, számítsa ki most már, mennyi járhat az egész palotáér.

Haynau se nem számított, se meg nem értette a finom szatirát; mtnt kegyvesztett elment Szatmármegyébe, hogy három év múlva mint tetszhalottat eltemessék.

Gr. Károlyi Györgyné lelkébe oly erősen belefészkelődött azóta a osztrák-gyűlölet, hogy onnan azt kiítani nem lehetett. Második természetévé vált ez neki s emiatt soha egyetlen udvari ünnepélyen, bálon meg nem jelent. Férje koronaórré lett a kiegyezés után, majd magyar főudvarmester, — a nagyasszony azonban soha át nem lépte a budai várpalota küszöbét. Nem csak, de az udvar tisztelőtére adott esté-

lyoken a Károlyi palotában sem vett soha részt. Maga gondoskodott mindenről, hogy az a család fényének megfelelő legyen s egy ilyen Károlyi-estély valóban oly fényű volt, amelyet Európában kevés uralkodó család állíthat ki, de az ő lakosztályának ajtai zárva voltak az estélyeken. Ellenben nem mulasztá el az oly alkalmakat midőn a nemzet nagy vértanui emlékének áldozhatott, különösen az október 6-iki gyászmiséket és a nemzet egyéb ünnepeit.

Férjének, a nemes grófnak 1877-ben bekövetkezett halála után teljesen visszavonult életet élt. Fia lassan elhaltak mellőle: Gyula és Gábor grófvk' leánya Páma grófnő gróf Desseffy Aurél grófhoz ment férjhez s alapított boldog családot.

Az agg urnő körül lassacskán kipusztult minden, ő maga már csak a jótékony-ságnak és a vallás vigaszainak élt. Tömérdék szegényen és inségesen segített, de oly titokban, hogy ezek nevét és számát hozzátartozói is alig ismerték. Végre a természet megkivánta adóját s a kilenczvenéves agg urnőt hosszas betegeskedés után a sírba dönté.

Benne a magyar történelemnek egy érdekes alakja lép az árnyak közzé, az igazi magyar honleányé, ki nemcsak élt, de szenvedett is a haza szentügyéért.

Vén Sas.

Özv. gróf Károlyi Györgyné temetését illetőleg az elhunyt fiai, Tibor és István grófok, valamint leánya, Páma, Desseffy Aurél grófnő szombaton délelben tanácskoztak a Károlyi palotában. A halottat azon éjjel helyezték ravatalra s vasárnap délután félhárom órakor szentelték be. A koporsót hétfőn este Nagy Károlyba viszik vasuton s onnan Kaplonyba szállítják, a hol kedden délelőtt tíz órakor helyezik örök nyugovóra a család ősi sírboltjában.

A gyászoló családhoz már eddig is tömérdék részvétirat érkezett s személyesen is igen sokan kondoleáltak közéletünk kitűnőségei közül.

Kimutatás

a debreczeni izraelita nőegylet vezetése alatt álló szegény iskolás gyermekek tápintézetének december havi pénztár forgalmáról.

Bevétel: 1. Adakozások egyszersmindenkorra 741 korona 60 fillér. 2. December havi részletre befizetve 82 korona összesen 823 azaz Nyolczszázhuszonhárom korona és 60 fillér.

Kiadás: 1. Husért 147 kor. 2. Kenyerért 59 kor. 94 fillér. 3. Zsirért 22 kor. 4. Fűszerért 26 kor. 94 fillér. 5. Tüzifa 15 kor. 70 fil. 6. Zöldség, kaposzta, tojás 10 kor. 86 fillér. 7. Felszerelés kiegészítése 8 kor. 38 fil. 8. Eljáró és kiszolgáló személyzet fizetése 94 kor. összesen 384 azaz Háromszáznyolczvannégy kor. 82 fillér.

Pénztármaradvány 438 kor. 78 fillér. E tápintézet javára adakoztak egyszersmindenkorra:

Chewra Kadisha, Izraelita hitközség 50—50 korona. Gyémánt Sámuelné 40 kor. Ranunkel H és fia 30 kor. Glück Venczelné, Lichtschein Sámuelné 20—20 korona. Rosinger Lajos 18 kor. Löfkovits Arthur 15 kor. Dr. Hegedüs Jenőné, Dr. Moskovits Jenőné, Fischbein Ignáczné, Ormódy Lajosné, Dr. Kemény Mórné, Erber Vilmosné, Dr. Balkányi Edéné, Fried Emilné, Reichmanu Árminné, Falk Árminné, Nagy Jakabné, Hartstein Péterné, Fisch Ignáczné, Kacz Mihályné, Dr. Radnai Miksáné (Lugos) Licht-

schein Mózesné 10—10 korona. özv. Weisz Lajosné 8 kor. Lusztig Károlyné, Drucker Mórné, Tafler Ignáczné, Hartstein Józsefné, Dr. Engel Ignáczné, Lichtschein Menyhért-né, Kellner Dávidné, Kenyeres Károlyné, Fisch Lajosné, Berger Fischeim Fanny, Rosenfeld Salamonne. Gara Alajosné Hartstein Kálmánné 6—6 korona. özv. Klein Jakabné, Hollander Józsefné, Goldblatt Jakabné, Dr. Burger Péterné, özv. Weinberger Lajosné, Mandel Jenőné, Szegál Zsigmondné, Lusztig Dezsőné, Békes Lajosné, Dr. Freund Jenő-nő, Lichtblau Albertné, Kohn Adolfa és fia, Hochfelder Jakabné, özv. Kacz Hermanné, Dr. Balázs Bertalané, Dr. Reichardt Manoné, Rosenthal Dánielné, Kainer Adolfné, ifj. Schwarcz Vilmosné 5—5 kor. Dr. Kardos Samuné, Sonnenberg Mórné, Dr. Weisz Bernátné, Liederman Henrikné, Kálmán Lipótné, özv. Preizer Salamonné, Nagy Albertné, Stern Izidorné, Darvas Izidorné, Dénes Adolfné, Dr. Szász Adolfné, Bechert Manoné, Dr. Moskovits Miksáné, Szöllösi Ferenczné, Neumann Mandelné 4—4 kor. Bekés Emilné, Kaufman Mártonné, özv. Jakobovits Ignáczné, Ungár Albertné, Weinberger Albertné, Schwarcz Vilmosné 3 3 korona. Fried Károlyné, Klein Miksáné, Halmágyi Józsefné, Geiger Sámuelné, Pogány Arminné, Berger Izsóné, Rózsa Ignáczné, Nasch Józsefné, Wiener Adolf, Dr. Brunner Lajosné, Rosenberg Albertné, Adler Ignác-zné, Schmiedt Sománé, Braun Miksáné, Dr. Kardes Albertné, Csillag Józsefné, ifj. Fischbein Ignáczné, Barta Jakabné, özv. Weissenberg Jakabné, Ligeti Ödönné, Fischer Emanuelné, Gerstner Kálmánné, Révész Zsigmondné, Frank Rezsőné, Fekete Jakabné, Bill Idésné, Klein Ignáczné, özv. Ledig Lajosné, László Albertné, Dr. Lófkovits Mártonné, Polgár Zsigmondné, Ehrenfeld Mór-né, Weszecky Zsigmondné, Braun Biczsa, Neuman Sománé, Janász Mórné 2—2 kor. Goldberger Dávid, Rados Lipót, Havas Józsefné, 1—1 kor. Adler Simonné 60 filér, összesen 741.60.

December havi részlet f. jében be-folyt Kandel Ferenczné 6 korona. Berger Henrikné, Berger Jenőné, Berger Mórné, dr. Balkányi Miklósné, Falk Lajosné, Fürst Ödöné, Dr. Bakonyi Samuné, Geiger Simonné, Lukács Arminné, Dr. Popper Alajosné, Stern Józsefné 4—4 korona, Szántó Gyözőné, Dr. Popper Mórné, Weisz Lévyne 3—3 korona. Dr. Fejér Ferenczné, Hollander Gyuláné, dr. Kola Jánosné, Meisels Vilmosné, Lederer Louise. Dr. Szántó Samuelné, Boroá Izidorné, Berger Milmosné, Moskovics Adolfné, Dr. Kenyeres Elekné, Kacz Lajosné 2—2 kor. Schenk Leóné 1 kor. összesen 82 kor.

Élelmiszereket adományoztak: Berger Henrikné 2 zsák, Burger Izsóné 1 zsák, Ehrenfeld Mórné 2 zsák, Geiger Simonné 1 zsák, Erber Margit 2 zsák burgonyát és egy zsák káposztát. Lukács Arminné egy teljes ebédet, Horti eczetgyár 8 liter eczetet, Kainer Adolfa 5 kl. lisztet 3 ht. rizst, 3 kiló darát. Rosenthal Jenőné 10 kiló liszt, ifj. Kellner Dávidné 1 köbméter tűzifa, Weszecky Zsigmondné 1 véka bab, Klein Lajosné 1 főzet káposzta.

Midőn az elszámadarunkat köznyilvánosságra hozni szerencsénk van, egyuttal leghalásabb köszönetünket fejezzük ki a nemes szívű adakozóknak a nyújtott jótékony adományokért, melyek segítségével 85 szegény ehező gyermeket és számtalan szegény családot láthattunk el meleg ebéd-del. Debreczen, 1903. Jan. 15-én

Dr. Balkányi Miklósné
elnök

Dr. Popper Alajosné
a tápintézet vezetője.

Emlékezés Csokonai Vitéz Mihályról.

Irta: Szabó Kálmán.

Sőt még akkor is bukkanhatna olyan szavakra, melyek sem a paginakon, (lapalja) sem a lexikonban nincsenek meg, hanem talán csak a régi szótárakban volnának fellelhetők. Ilyen például ez a szó: Cokfis, a mely Lillához írott egyik levelében így fordul elő. . . — „Te pedig, ha oly kegyes vagy, mint a minő szép, ne tagadd meg tőlem az én békességemet, azaz irj ezután is, de irj hosszabban, forróbban és úgy, hogy én annak olvasásában elajuljak. Ma 21-ik napja van októbernek — ma kezd el ma, mikor vésszed ezen leveletem — tégy félre minden dolgot, felejtkezzél el mindenről, még magadról is, a feijővő nap már a papiros mellett találjon, s mikor lemegy az utolsó sugara is, a te csókra méltó betűidre pillantson s csak akkor vedd észre, hogy a szerelembe elmerültél, mikor az én nevének emlegetését a hajnali kakasszó rezenti félbe! Így készíts nekem november végére egy levelet — köttesd bé Töltesi urammal s olyan nagy csomóban küldd el, hogy én azt Hármaskönyvnek gondoljam! Akkor küldd el delizsánczon Pestre Institoris ur magyar cabinetjébe — már én akkor eladom a Cokfisomat, s annak az aran kiváltom: sőt kész volnék magamat is annak kiváltásáért arandába adni — de már én nem vagyok magamé — magamról rendelést nem tehetek, mert a te rabod vagyok.“

Nohát azt mondom, hogy ilyen levél sem készült azóta ebben a zsánerben, valóban remeke a szerelmes leveleknek, csak az a kár, hogy a Cokfist nem ertjük tisztán, a kiadó is kérdőjelet tett utána a könyvben. Lehetett az arany, ezüst valami, lehetett czime költői munkának, lehetett olyasmi, a mire az ember nem is gondol.

Ejh, te ércbe öntött érczé vált Csokonai- és ti dicső hamvak ott a hatvanutczai temetőben! beszéltek ti az utasnak igen sokat, de azt hiába kérdjük tőletek, mi volt az a Cokfis, — E kérdésre némák, hidegek maradtok. Ki is tudná azt valójában?

— Folyt. köv. —

CSARNOK.

Vaterloo.

Eckmann—Chatrián elbeszélése után fordította: ifjabb Mórész Pál.

A leirhatatlan erőszak ilyen nyomba hajszolt minket . . . Láttam, hogy maga Buche sirt, mert bizonyos mértékig meg voltunk becsutellenítve. — Vajha, ne láttam volna, a mit láttam. — Tizenkét nappal oda-előbb nem ilyennek képzeltük Párizst. És tmidőn magam előtt láttam terjengeni Párizst ornyaival, palotaival, betölve a láthatárt, így gondolkodtam.

— Ez Franciaország! Ezt atyáink századokon és századokon át építették! És mégis meg kell érünk, hogy az angolok és poroszok hatalommal tolokodnak ide.

Kora reggeli négy órákor lángoló dühvel támadtunk a poroszokra, újra vissza foglaltuk az előző nap elveszített állásainkat. — De ekkor egy tábornok a fegyverszünet hírével érkezett hozzánk. — Ez 1815-ben, július havának harmadik napján történt. — Mindnyájan úgy vélekedtünk, hogy ezentul is csupán az ellenséget akarják figyelmessé tenni, miszerint, ha vissza nem húzódik, az egész Franciaország föltámad, mint 92 ben és megsemmisíti mindnyájokat. Mi így vélekedtünk. Sőt midőn láttam, hogy

a nép is mily szent lelkesedéssel és erővel sereglik a támogatásunkra, már azon általános nagy népfölkelésről ábrándoztam, melyről Goulden atyus ennyi sokat beszölt.

Azonban, hogy Napoleontól és katonai uralmától szabaduljanak, még a hazát is feláldozták az urak, a kik minden rosszat a császárra hárítottak és hogy az idegenek nála nélkül nem mertek volna minket a tüzhelyünkönél támadni meg; de ő kimerített minket, sőt hogy még a poroszok alatt is nagyobb szabadságot élveznénk, mint így.

Azonban a nép akkéut beszélt, mint Goulden ur, csak hogy nem volt sem fegyvere, sem tölténye. Lándzsákkal fegyverkeztek.

Majd bekövetkezett a legnagyobb szegény. A fegyverszünet kihirdetése után az angolok és poroszok meg szállották Párizs külsőségeit miközben a francia hadsereg a Loire mögé kénytelen volt vissza húzódni.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenet.

Érdeklődőknek. Helyben. A rendőrségi statisztikai füzetben és egyéb hírlapi cikkben emlegetett B. S. ismert szocialista agitátor debreczeni szereplésének ügye, mint meggyőződöttünk, annyiból áll, hogy az illető ellen, a rendőrség bünyügyi osztálya saját hatáskörében vizsgálatot indított; a kitalásra nézve tett intézkedés ezen előzővizsgálat folyamánya volt, utasítás szerint és a II-ik kerületi rendőrkapitányság kész előnyomozat alapján jart el. A mennyiben tehát az I-ső foku eltiltó határozatot, valamint a városi tanácsi jóváhagyást a belügy-miniszterium nem hagyta helyben, csakugyan arra mutat, hogy a bünyügyi vizsgálat megállapítása szerint B. S. agitálása és goromba magaviselete nem volt elég ok az ellene megindított eljárásra.

Boros Testvéreknél

divatos női ruhakelmék, selymek, téli kendők és velezek a versenyben létező legolcsóbb árakban. Maradékok féláron.

OOOOOOO OOOOOO OOO

— AZ UJ —

Csipke függönyök
Csipke storok
Szövet, plüsfüggönyök
Ágy és asztalterítők
Butorszövetek
Divántakarók
Futó és pamlagszőnyegek

megérkeztek

Bosznay J. és Társa
uj szőnyegházában
DEBRECZEN, Kossuth-utca 11. szám.
6

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

